

Streng mag... aardig moet!

Als ze er even voor gaan zitten, hebben leerlingen best iets te melden. Over het onderwijs dat ze krijgen, over leuke en belegen grappen, over lessen waar je iets van opsteekt en over saaie lessen. Sommigen zien verschil in het functioneren van jongens en meisjes en allemaal willen ze graag dat de docent hen serieus neemt.

Het dossier [schoolverzuim](http://www.nji.nl) van het NJI (www.nji.nl) stelt dat docenten zowel risicofactor als beschermende factor kunnen zijn. Bijvoorbeeld dat een slechte kwaliteit van lesgeven en een groot verloop onder docenten kan leiden tot onverschilligheid van leerlingen ten aanzien van de school en een vergrote aantrekkingskracht tot deviant gedrag. En datzelfde geldt voor een gebrekkige relatie tussen leerling en docent. Aansluiten bij de leefwereld daarentegen werkt kansverhogend, en leerlingen die zich gewaardeerd voelen door docenten bouwen zelfvertrouwen op en zijn beter gemotiveerd om naar school te blijven gaan. Kortom, alle redenen om in te zetten op de relatie tussen leerling en docent.

Hoe is die relatie? Hoe kijken leerlingen aan tegen de dagelijkse prestaties van hun docenten? Hoe krijg je de 'X-factor'? En hoe zeker niet? Maak kennis met Daniel, Renna, Fiona, Dieter, Floris en Nigel. Zes nieuwe generatie jongeren, ze spreken makkelijk, zijn in sommige zaken erg verschillend en in andere buitengewoon hetzelfde. Ze komen uit gewone gezinnen, bezoeken verschillende scholen in een gemiddeld grote stad. En als wij een beetje aardig voor ze zijn, komen ze er wel.

“Het hoort gewoon bij school, vervelende leraren”

Die heb je namelijk op elke school. Goede leraren en slechte leraren. Soms vindt Floris het vak leuk en de docent niet, soms is het andersom. ‘Maar in principe zijn alle lessen saai’, dus de docent moet er wel iets van maken. Floris kijkt met verbazing naar boze leraren die maar blijven zeuren en preken. Die krijgen geen voet aan de grond, die gaan af voor de klas, verloren zaak. In het ergste geval stapt de hele klas naar het afdelingshoofd, zo machtig zijn ze. Nee, een goede docent houdt orde maar doet dat op een aardige manier. Zo nu en dan een grapje is prettig, tenminste, als het een leuke is. De docent die boven het proefwerkblaadje schrijft ‘succes’ en in de les zegt ‘dat moet natuurlijk suc-tien zijn ...’ Nou ja, als je dat lollig vindt ... Nog een wetmatigheid; gelijke monniken, gelijke kappen. Ze hadden laatst een hele toestand in de klas. Zeven leerlingen hadden hun boek niet bij zich. De leraar werd daar goed chagrijnig over. Toen een leerling opmerkte dat de leraar die dag de proefwerken niet had nagekeken terwijl hij dat wel had beloofd, werd de leraar in kwestie nog bozer. Maar de klas was onverbiddelijk; als leerlingen zich aan hun afspraak moeten houden, dan geldt dat ook voor de leraar. Goede docenten kunnen goed uitleggen, zodat leerlingen het gevoel krijgen dat ze het snappen. Dat is namelijk een heel goed gevoel. Vorig jaar hadden ze bij geschiedenis iemand, die op een tafeltje ging zitten en de hele les vol praatte. Bij die les viel iedereen in slaap. Nu gebruikt de leraar zo nu en dan PowerPoint. Dat helpt, want laten we wel wezen; natuurlijk is het grappig als het helemaal misgaat in de les en een leraar gaat compleet uit z’n dak. Maar uiteindelijk wil iedereen gewoon een les waar hij iets van opsteekt. Daarom vindt Floris het ook belangrijk dat leraren ‘hun kennis laten zien’. Daar word je om gerespecteerd. Niet zoals die ene docent, die aan het begin van de les verordonneert: ‘Paragraaf 3’. Verder niets uitlegt, niet eens orde houdt... ‘Dat kan m’n vader ook’. Dan vraagt Floris zich af, heb jij dit vak eigenlijk wel gestudeerd? Of heb je je alleen maar even snel voorbereid voor dit uur? Studeren wil Floris zelf ook, waarschijnlijk geneeskunde. Om mensen te helpen en .. eh ... nou ja, het verdient ook wel lekker. Floris hockeyt. Daar kan hij zich uitleven, chillen met z’n team. Voor hem zou school ook best een stuk beweeglijker en actiever mogen zijn. Maar vooruit, hij streeft naar een 8 gemiddeld om ‘loten’ te voorkomen, ook al betekent dat nog drie jaar stilzitten op een stoel.

Floris
3 gymnasium

“Ga jij maar inzichtvragen maken.”

Renna en Fiona zijn tolerant als het gaat om school. Ze houden het er wel uit, ook al zijn de lessen lang niet altijd leuk en de leraren soms echt vervelend. Op school is je sociale netwerk, daar zie je je vriendinnen. En school brengt structuur. Je moet er niet aan denken dat je iedere dag helemaal zelf moet indelen ...

Ze hebben uitgesproken ideeën over ‘een goede les’ en ‘een goede leraar’. Een goede les kent variatie. De ene les hard werken, de andere les een filmpje, de derde les een debat. Dodelijk vinden ze de ijzere regelmaat van bepaalde lessen: eerst huiswerk opdrachten maken, dan zelf de opdrachten nakijken met het antwoordenboek, in de les nog eens de opdrachten bespreken en vervolgens weer de volgende les met bijbehorend huiswerk. Echt zonde van de tijd. Ze zijn blij met de leraar die in de laatste minuten van z’n les via het smartbord een YouTube filmpje laat zien. Of met de lerares die diep in de ogen van de klas kijkt, en besluit haar SO maar uit te stellen. Lessen moeten ook goed gepland zijn. Ze hebben er een hekel aan, als de leraar steeds iets vergeet, terug moet, de les maar niet wil beginnen en altijd een open einde kent, omdat de bel alweer gaat.

Over leraren zijn ze even duidelijk als conservatief. Een goede leraar heeft ‘overtuigingskracht’. Die ene leraar die elke dag op dezelfde toonhoogte de leerstof doorploegt, dat is echt sloom. Nee, leraren moeten van hun

vak houden en dat ook laten zien, dan word je zelf ook enthousiast. Een goede leraar is streng, en moet ‘boven je staan’. Slap in de benen worden ze bij de docent die naast je komt zitten, je wil ‘begeleiden’ en vraagt of er thuis misschien iets aan de hand is, als je je huiswerk niet het gemaakt. Veel te soft. Ze hebben iemand nodig die de discipline voor hen bewaakt. Anders gaan ze kletsen. Sommige leraren zijn zo streng, daar zijn ze zelfs een beetje bang voor. Maar ze pikken het, als het ‘echt’ is. Dat hij verwachtingen van je heeft. Als je merkt dat de leraar het echt erg vindt dat jij iets laat versloffen. Dus niet zoals die ene leraar die plotseling heel boos kan worden, die speelt een rolletje, dat zie je zo. En als je straf krijg zegt hij ‘Ga jij maar inzichtvragen maken’. Nou ja, dat moet je toch doen, dus dat is geen straf. Of er verschil is tussen meisjes en jongens? ‘Jongens maken geen aantekeningen’. Zo dom. Ze zitten wel te knikken in de les, maar de volgende dag zijn ze alles alweer vergeten. Ze denken dat het komt omdat de norm onder jongens ‘niet-presteren’ is. Lekker stoer. Maar ze denken ook, dat jongens heimelijk best goede cijfers zouden willen halen. Bij meisjes is dat anders. ‘Als Fiona een 9 haalt en ik een 3, dan ben ik hartstikke blij voor haar, maar dan vraag ik ook gerust of ze me wil helpen. Maar ja, misschien zijn wij wel een uitzondering?’

Renna en Fiona
4 havo

“Overspannen leraren? Die overspannen zichzelf...”

Dieter
4 havo

Dieter wil het zeggen uit. De opleiding tot maritiem officier doen, in Amsterdam, en dan aan het roer van een grote cruiser de grenzeloze oceaan opvaren. Met zulke grootse toekomstplannen, valt een keertje doubleren straks in het niet. Want van doubleren kon het dit jaar wel eens gaan komen.

Dieter heeft ruimte nodig. Hij vindt dat een goede leraar ruimte moet geven. Orde houden is prima, maar wel volgens redelijke regels. Je praat niet door de uitleg van de docent heen, dat begrijpt iedereen. Dat soort overtredingen mag je corrigeren. Maar het slaat nergens op dat je in absolute stilte aan het werk zou moeten. Zachtjes met elkaar praten, dat stoort toch niemand? Je hebt van die docenten die onmenselijk streng zijn, voor wie het nooit goed genoeg is. Die stellen zulke strakke eisen aan iedere leerling en iedere les, dat het niet komt van lesgeven, en ook niet van leren. Dat begint al bij binnenkomst. Bijvoorbeeld in die ene les, waar de docent aan zijn bureau al zo vreselijk zuur zit te kijken. ‘Je wordt zo depressief bij die man, die heeft echt helemaal geen lol in z’n werk.’ Je hebt ook onmiddellijk het gevoel dat je elk moment iets verkeerd kunt doen. Uitgerekend zo’n les gaat op aan ordeverstoringen, waarschuwingen, klassikale preken en ander gedoe. Dat betekent wel dat je in zo’n uur steeds weer ‘terug in je concentratie’ moet komen. Dat vindt Dieter erg moeilijk. Nee, dan die andere docent. Als je bij hem binnenkomt, dan zit hij rustig aan zijn bureau iets te doen. Die man straalt iets uit. Zijn les begint altijd even met een praatje, bijvoorbeeld over z’n motor, waar

volgt een goede uitleg, vaak met behulp van het smartbord (‘Dat is modern, dat scheelt echt.’) Vervolgens kun je altijd met iets zinnigs aan de slag. En in het proefwerk moet je iets uitrekenen over Sven Kramer. Kijk, dat is leuk. De relatie tussen de docent en de leerling is belangrijk. Iemand klassikaal de les lezen, soms zelfs ‘te kakken zetten’ vindt hij een halsmisdad. Een leraar moet je serieus nemen, en je je eigen verantwoordelijkheid gunnen. Als jij zelf besluit om in de les niet veel te doen, en liever thuis aan het werk gaat, dan is dat toch je eigen verantwoordelijkheid? Het helpt echt niet om in de klas maar te blijven foeteren. Overspannen leraren overspannen zichzelf. En als je de deadline overschrijdt dan heb je gewoon een onvoldoende. Ja, jongens nemen in dat opzicht wel een beetje veel risico. Ze hebben last van uitstelgedrag. Het is moeilijk om aan de slag te komen, veel andere dingen zijn leuker. Maar ben je eenmaal blijven zitten, dan weet je echt wel dat het er nu op aankomt. Dieter heeft alle vertrouwen in de toekomst, zo globaal gezien. Hij heeft in ieder geval al een mail geschreven naar de Holland-Amerika lijn, voor vakantiewerk.

“Orders?? We zitten niet in het leger...”

Daniel
4 havo

Je moet er als docent tussenin zitten, volgens Daniel. ‘Heel aardig’ leidt tot een te amicale verhouding. Dan krijg je de situatie van die ene docent die supercool en close is, een beetje ‘leerling met de leerlingen’. Maar echt leren vindt in die klas nauwelijks plaats. Je moet ook gewoon streng kunnen zijn, kunnen ingrijpen als dat nodig is. Zo bouw je autoriteit op. Maar het moet ook weer niet zo zijn als die ene docent die bij z’n moeder klaagde dat Daniel zijn ‘uitdrukkelijke orders’ niet had opgevolgd. Orders? We zitten niet in het leger. Die man is gewoon een machtsfreak. Respect verdien je door streng te zijn als het moet, maar ook door relaxed te zijn bijvoorbeeld tijdens het zelfstandig werken. O ja, én door zelf de regels ook serieus te nemen, dus niet iedere keer heel laat op komen draven als de klas al in het lokaal zit.

Hij zou willen dat docenten veel strenger waren op het huiswerk. Goed controleren en sanctioneren. Hij kan het namelijk niet opbrengen om z’n huiswerk te maken. Hij bladert door z’n boeken en vindt dan dat hij het bijna perfect kent. Alleen voor een echte toets kan hij hard werken. Dan komt hij er ook vaak achter dat al die kleine lacunes in z’n kennis toch net weer genoeg zijn voor een onvoldoende. Ja, het valt niet mee om uit te vinden hoe je met zo min mogelijk inspanning toch nog over kan gaan. Dat is vorig jaar mislukt.

Meisjes doen dat anders. Die willen óók niet de hele tijd met school bezig zijn, maar organiseren hun vrije tijd beter. Hij deed een keer samen met een meisje een project, dat in drie weken af moest. Zij had háár deel in de eerste week al af en had toen twee weken over om hem achter de broek te zitten. Brrr. Maar je hebt ook meisjes die het domme blondje uithangen, willen laten zien dat ze er allemaal ‘schijft aan hebben’. Hij is ervan overtuigd dat het hier gaat om het betere acteerwerk, want uiteindelijk halen ze gewoon goede cijfers. Daniel wordt pas wakker als de les ingewikkeld wordt; het gaat hem echt om inhoud. Ook een goed ontworpen en geregistreerde les blijft saai als het onderwerp saai is. Daarom vindt hij het jammer dat ze soms best ingewikkeld rekenwerk moeten verrichten, met als onderwerp de botsing van auto’s. ‘Neem dan meteorieten, dan gaat het ergens over’.

Misschien krijgt hij ooit die kans. Hij wil deeltjesfysicus worden en liefst bij het CERN gaan werken. ‘Het Vaticaan voor wetenschappers, daar wil ik wel wonen.’ Er moet nog wel wat water door de Rijn. Overgaan, slagen voor z’n havo, naar het hbo en dan door naar de universiteit. Maar hij weet zeker dat hij in zo’n omgeving hard kan werken. Tot die tijd, hangt hij graag nog een paar jaar in z’n oude chesterfield.

Nigel
4 vmbo-t

“Als docenten maar tegen je aan blijven praten, val je stil...”

Nigel heeft twee agenda's. Eén voor school, en één waar de echt belangrijke zaken in staan, namelijk zijn werkafspraken. Als sinds zijn zevende weet hij dat hij geluidstechnicus wil worden en op z'n negende begon hij met het vergaren van apparatuur. Hij heeft inmiddels z'n eigen studiotje en verzorgt elk jaar het geluid bij de musical van groep acht op zijn oude basisschool.

Het schoolexamen heeft hij gehad, nu alleen nog het centraal schriftelijk. Nee, hij neemt nog geen afscheid van deze school want hij gaat door voor de havo.

Op het gebied van docenten heeft hij wel het een en ander meegemaakt. Hij had ooit een docente waar hij zich elke keer weer rot van schrok. Die zette haar ergernis kracht bij door zich min of meer over de tafeltjes van willekeurige leerlingen heen te werpen, om de boosdoener nog dieper in de ogen te kunnen kijken. Of een andere docent die achter iedere naam 'minnetjes' noteerde. Dat werden er op termijn zoveel dat hij een soort uitklapsysteem in zijn agenda had gemaakt. Het hielp natuurlijk allemaal niets.

Nigel heeft gemerkt dat docenten die in de les teveel aan eenrichtingsverkeer doen, de les als het ware doen stilval- len. Soms zijn het docenten die heel weinig te melden hebben, waarbij je gewoon aan het werk moet. Saai, want dan mis je het contact tussen leerlingen onderling. Je hebt ook docenten die veel en langdurig tegen je aanpraten. 'Dan gebeurt er ook weinig, je zit maar te luisteren...' Een goede docent staat vrolijk voor de klas, laat de leerlingen echt meedoen, en let ook een beetje op het tijdstip van de dag. Het eerste uur functioneert je echt anders, dan het laatste. Een goede docent kan goed omgaan met leerlingen en laat zien dat hij zich voor hen inzet. Bijvoorbeeld door snel proefwerken na te kijken. En als er gedoe is, dan bespreekt hij dat met de hele klas. Dus niet één iemand eruit pikken en hem of haar verantwoordelijk maken. Zo gaat dat bij hem thuis ook niet. Waar er twee vechten hebben er twee schuld, zegt z'n moeder altijd. Nog even, dan is het centraal schriftelijk. Hij staat er goed, een 7 gemiddeld. En hij heeft net gehoord dat de school hem zal toelaten tot de havo.

